

สรุปประเด็นสำคัญ

“จากสงครามสู่สมานฉันท์: ลองฟังประสบการณ์จากไอร์แลนด์เหนือ”

ระหว่างวันที่ 16 – 17 มิถุนายน 2553 ณ กรุงเทพมหานคร

โดยสำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า

คณะวิทยากรจากไอร์แลนด์เหนือ

1. จิมมี่ สปรอตต์ (Jimmy Spratt) – สมาชิกสภาไอร์แลนด์เหนือจากเขตเบลฟาสต์ใต้ พรรคเดมิยูที (Democratic Unionist Party, DUP)
2. อเล็กซ์ มาสคีย์ (Alex Maskey) – สมาชิกสภาไอร์แลนด์เหนือจากเขตเบลฟาสต์ใต้ พรรคซินเฟน (Sinn Fein)
3. ไมเคิล คัลเบิร์ต (Michael Culbert) – ผู้อำนวยการคอยส์เต้ (Coiste)/ อดีตสมาชิกกลุ่มขบวนการไออาร์เอ (Irish Republican Army, IRA) และนักโทษการเมือง
4. เอียน ไวท์ (Ian White) – ผู้อำนวยการศูนย์เกลนกรี (Glencree) เพื่อสันติภาพและความสมานฉันท์ ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่ทำงานเชื่อมประสานชุมชนที่แตกแยก

เวทีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

1. เวทีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคณะกรรมการวิสามัญติดตามและประเมินผลการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้ วุฒิสภา เมื่อวันพุธที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2553 ณ ห้องรับรอง 1-2 อาคารวุฒิสภา เวลา 10.00 – 12.00 น.
2. เวทีสาธารณะ “จากสงครามสู่สมานฉันท์: ลองฟังประสบการณ์จากไอร์แลนด์เหนือ” เมื่อวันพุธที่ 16 มิถุนายน พ.ศ. 2553 ณ ห้องจุมภฏ-พันธุ์ทิพย์ ชั้น 4 อาคารประชาธิปไตย-รำไพพรรณี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เวลา 13.30 – 16.30 น.
3. เวทีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับคณะนักศึกษาลัทธิสุตฺรประกาศนียบัตรชั้นสูง “การเสริมสร้างสังคมสันติสุข” รุ่นที่ 1 และ 2 เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 17 มิถุนายน 2553 ณ ห้องศักดิ์เดชณ์ (ห้องอบรมสถาบันพระปกเกล้า) ชั้น 5 อาคารจอตฺรถ อาคารบี เวลา 09.30 – 12.30 น.

ความเป็นมาของความขัดแย้งในไอร์แลนด์เหนือ

ไอร์แลนด์เหนือตั้งอยู่ทางตอนเหนือของเกาะไอร์แลนด์และอยู่ทางฝั่งตะวันตกของอังกฤษ ในช่วงศตวรรษที่ 16 ชาวอังกฤษและสก๊อตแลนด์ซึ่งนับถือศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์จำนวนมาก เริ่มที่จะเข้าไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในตอนเหนือของเกาะไอร์แลนด์นี้ตามนโยบาย “Plantation of Ulster” ซึ่งมีประชากรดั้งเดิมเป็นชาวไอริชที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิก ทำให้ชุมชนเดิมในพื้นที่รู้สึกว่ตนเอง ถูกขโมยดินแดนไป ตั้งแต่นั้นมาการต่อต้านที่จะมีอิสระในการปกครองตนเอง (Home Rule) จากอังกฤษ โดยชาวไอริชก็เริ่มทวีความเข้มข้นมากขึ้น จนกระทั่งในปี 1921 อังกฤษและไอร์แลนด์ได้มีการลงนามใน

สนธิสัญญา Government of Ireland Act ที่ยินยอมให้ 26 แคว้นบนเกาะไอร์แลนด์แยกตัวเป็นรัฐอิสระไอร์แลนด์ ในขณะที่อีก 6 แคว้นทางตอนเหนือของเกาะจะยังคงเป็นส่วนหนึ่งของสหราชอาณาจักรต่อไป แม้จะได้รับอนุญาตให้มีสภาเป็นของตนเองก็ตาม การแบ่งประเทศครั้งนี้ทำให้ไอร์แลนด์เหนือซึ่งมีประชากรที่เป็นโปรเตสแตนต์ประมาณร้อยละ 60 และอีกร้อยละ 40 เป็นคาทอลิก กลายเป็นพื้นที่แห่งความขัดแย้งรุนแรงระหว่างกลุ่ม Unionist ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโปรเตสแตนต์ที่ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของอังกฤษต่อไป กับกลุ่ม Nationalist ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคาทอลิกที่ต้องการแยกตัวเป็นอิสระออกจากอังกฤษเพื่อผนวกเข้ากับสาธารณรัฐไอร์แลนด์

กลุ่ม Unionist ซึ่งเป็นเสียงส่วนใหญ่ในไอร์แลนด์เหนือกุมอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมวัฒนธรรมมาเกือบห้าสิบปี จนกระทั่งในปี 1968 ได้เกิดการประท้วงเดินขบวนเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องความเท่าเทียมทางสังคม รวมทั้งให้ยุติการกดขี่ที่กดขี่ชาวคาทอลิก การประท้วงได้ขยายตัวเป็นความรุนแรงจากการปะทะกันระหว่างกองกำลังประชาชนสองฝ่าย ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในไอร์แลนด์เหนือเป็นที่รู้จักกันในชื่อของ "The Troubles" ที่ก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตกว่า 3,600 ชีวิตและต่อร่างกายและจิตใจอีกหลายหมื่นคนในระยะเวลา 30 ปี

ในปี 1998 ทั้งสองฝ่ายสามารถบรรลุข้อตกลงสันติภาพจากความพยายามในการแก้ไขปัญหาทางการเมืองด้วยสันติวิธี โดยมีเนื้อหาหลักให้รัฐบาลอังกฤษถ่ายโอนอำนาจ (Devolution) ในการปกครองให้แก่คณะผู้บริหารและสภาของไอร์แลนด์เหนือซึ่งมีลักษณะเป็นการแบ่งสรรอำนาจ (Power-Sharing) ระหว่างพรรคการเมืองหลักของทั้งสองฝ่าย

สรุปบันทึกการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

เอียน ไวท์ (Ian White) – ผู้อำนวยการศูนย์เกลนกรี (Glencree) เพื่อสันติภาพและความสมานฉันท์ ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนของไอร์แลนด์เหนือที่ทำงานในการสร้างพื้นที่ปลอดภัยให้ทุกฝ่ายสามารถพูดคุยกันได้ เพื่อลดความรู้สึกแตกแยกระหว่างกลุ่มบุคคลและระหว่างชุมชนต่างๆ

- เราไม่ได้มาเมืองไทยเพื่อที่จะบอกให้สังคมไทยทำอย่างนั้นอย่างนี้ หรือมีแบบพิมพ์เขียว (Blueprint) ของการสร้างสันติภาพมาเสนอให้กับท่านเพราะเราไม่มีความสามารถที่จะทำอย่างนั้น แต่ความขัดแย้งก็มีลักษณะพิเศษที่แตกต่างกันไป ไม่มีความขัดแย้งใดที่เหมือนกันเป็นพิมพ์เขียว แต่เราทำนี่เพื่อที่จะแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงของเราในการสร้างสันติภาพในไอร์แลนด์เหนือว่าเราทำอย่างไร ด้วยวิธีคิดใดจากมุมมองของคนทำงานภาคประชาสังคม ภาคการเมือง และอดีตกลุ่มขบวนการ นอกจากนี้ก็เพื่อที่จะเรียนรู้กรณีความขัดแย้งของประเทศไทยด้วยเช่นกัน

- ก่อนอื่นเราต้องแยกแยะระหว่างความขัดแย้งกับความรุนแรงออกจากกัน สำหรับความขัดแย้งในไอร์แลนด์เหนือสามารถย้อนไปได้ไกลถึง 800 ปี แต่ในส่วนของความรุนแรงแล้วจะขึ้นๆลงๆ แล้วแต่สถานการณ์ ณ ปัจจุบันนี้ ไอร์แลนด์เหนือเองก็ยังคงมีความขัดแย้งกันอยู่เหมือนเดิม โดยชาวคาทอลิกจำนวนหนึ่งก็ยังคงต้องการแยกไอร์แลนด์เหนือออกจากอังกฤษ ในขณะที่ชาวโปรเตสแตนต์ก็ยังคงต้องการให้อยู่กับอังกฤษต่อไป กล่าวคือ ทุกวันนี้ทั้งสองฝ่ายก็ยังคงมีอุดมการณ์ที่ขัดแย้งกันอยู่ แต่สิ่งที่แตกต่างไปจากอดีต คือเราเรียนรู้วิธีบริหารจัดการกับความขัดแย้งได้ดีขึ้นโดยไม่ต้องใช้ความรุนแรงแล้ว และอันที่จริงแล้ว ความขัดแย้งที่ปราศจากความรุนแรงนั้นก็มีส่วนดีในแง่ของการช่วยพัฒนาสังคมประชาธิปไตยด้วย เนื่องจากทุกฝ่ายสามารถแสดงความคิดเห็นของตนได้อย่างอิสระเสรี แม้จะเห็นต่างแต่ก็ไม่จำเป็นต้องทำร้ายกันอีกแล้ว
- ในช่วง 30 ปีที่ผ่านมาเป็นช่วงที่มีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง มีผู้เสียชีวิตไปเกือบ 4,000 คน บาดเจ็บทั้งทางร่างกายและจิตใจอีกหลายพันคน และมีผู้ถูกจับกุมคุมขังเกือบ 30,000 คน แต่ถึงแม้กระนั้นก็ตาม การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในไอร์แลนด์เหนือนี้ ทุกๆฝ่ายต่างก็ไม่ต้องการที่จะให้ต่างชาติเข้ามาแทรกแซง (Intervene) และมองว่าความขัดแย้งนี้เป็นเรื่องกิจการภายใน ซึ่งเข้าใจว่าคงเป็นเช่นเดียวกับกรณีของไทย
- ความขัดแย้งของไอร์แลนด์เหนือมีความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนานมาก ประเด็นที่ขัดแย้งไม่ใช่เรื่องศาสนา หากแต่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ (Identity) ของกลุ่มคน ทั้งในแง่ของความกลัวว่าจะสูญเสียอัตลักษณ์ไป และความต้องการที่จะแสดงออกถึงอัตลักษณ์ของตนเอง รวมถึงประเด็นเรื่องความไม่เท่าเทียมกัน การต่อสู้ในไอร์แลนด์เหนือจึงนับว่าเป็นการต่อสู้เพื่อรักษาอัตลักษณ์ ตลอดจนเรียกร้องความเท่าเทียมกันในเรื่องต่างๆไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา สังคม อาชีพ และสิทธิทางการเมือง
- จริงๆแล้วสันติภาพคือกระบวนการ (Process) ไม่ใช่ผลลัพธ์ (Product) และกระบวนการสันติภาพนี้ก็ไม่一定能เกิดขึ้นง่าย ๆ จะว่าไปแล้วพวกเราเองก็ถือว่ากำลังเรียนรู้จากกระบวนการที่ยังคงดำเนินต่อไป ยังมีอีกหลายสิ่งหลายอย่างที่ควรต้องทำ อาจกล่าวได้ว่าแม้กระบวนการสันติภาพในไอร์แลนด์เหนือจะเกิดขึ้นมานานแล้ว แต่ก็ยังไม่สมบูรณ์แบบ ต้องใช้เวลา
- หลักการสำคัญของกระบวนการสันติภาพ คือ หลักการครอบคลุมทุกฝ่าย (Inclusivity) กระบวนการสร้างความปรองดองสมานฉันท์จะสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อเปิดให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายได้เข้ามามีส่วนร่วม เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการ ไม่ใช่ผลักหรือกีดกันฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งออกไป ซึ่งในกรณีของการเจรจาที่นำไปสู่ข้อตกลง Good Friday Agreement เมื่อปี 1998 ได้นั้นก็ตั้งอยู่บนหลักการนี้เช่นเดียวกัน คือ พุดคุยกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งอังกฤษ ไอร์แลนด์ และไอร์แลนด์เหนือ ทั้งนี้ ภาวะผู้นำของแต่ละฝ่ายถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การพุดคุยกันเกิดขึ้นได้

- จริงๆแล้วการที่จะเอาทุกฝ่ายเข้ามารวมและเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการได้นั้น ถือเป็นเรื่องทีพุดง่ายแต่ทำยาก ไม่ใช่เรื่องง่ายเลยแม้แต่น้อยที่จะต้องร่วมงานกับคนที่เรามองว่าเป็นศัตรูของเรา เป็นคนที่ทำร้ายคนที่เรารัก เป็นภัยต่ออัตลักษณ์ของเรา ดังที่ในลสันแมนเดลา อดีตประธานาธิบดีของแอฟริกาใต้เคยกล่าวไว้ว่าการทำงานสันติภาพกับเพื่อนเป็นเรื่องง่าย แต่การทำงานกับศัตรูนั้นเป็นเรื่องยาก
- ในส่วนของข้อตกลงสันติภาพ Good Friday Agreement นั้น เนื้อหาหลักจะอยู่ที่การแบ่งสรรอำนาจ (Power Sharing) ระหว่างรัฐบาลอังกฤษกับคณะผู้บริหารท้องถิ่นของไอร์แลนด์เหนือ ซึ่งตั้งแต่ปี 1998 จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้ ทั้งสองฝ่ายก็ยังคงทำงานร่วมกันอยู่เพื่อให้ข้อตกลงสันติภาพดังกล่าวสามารถบรรลุผลเป็นรูปธรรมได้จริงในทุก ๆ ข้อ
- ข้อตกลงสันติภาพจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการพูดคุยกันระหว่างคู่ขัดแย้งทั้งสองฝ่าย แต่การพูดคุยกันดังกล่าวอาจจะเกิดขึ้นได้ยากในช่วงแรก สาเหตุส่วนหนึ่งก็เพราะเราต้องพูดกับคนที่เรามองว่าเป็นศัตรูและเป็นคนที่คิดไม่เหมือนกับเรา ซึ่งแน่นอนว่าความรู้สึกก็ย่อมแตกต่างจากการพูดคุยกับคนที่เพื่อนเรา แต่ไม่ว่าจะอยู่ฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐ กองกำลังติดอาวุธ หรือกลุ่มคนที่คิดต่างกัน ในที่สุดก็ต้องมารวมพูดคุยด้วยกันทั้งสิ้น
- หลังจากที่ทั้งรัฐบาลอังกฤษและกลุ่มต่อต้านรัฐได้ใช้กำลังและความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาเป็นเวลานาน ในที่สุดต่างฝ่ายต่างก็ตระหนักได้แล้วว่าการใช้ความรุนแรงไม่อาจแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืนได้ ฝ่ายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งในไอร์แลนด์เหนือจึงเริ่มตัดสินใจที่จะหันมาใช้สันติวิธีไปโดยปริยายด้วยมองว่าเป็นวิธีที่ได้ผลที่สุดและแก้ไขปัญหาได้ จากประสบการณ์ตรงนี้ เรามองได้เลยว่าการใช้กำลังทหารหรือกองกำลังติดอาวุธ ไม่มีทางที่จะแก้ปัญหาได้อย่างยั่งยืน
- ความคล้ายคลึงกันประการหนึ่งของความขัดแย้งในไอร์แลนด์เหนือและจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ความขัดแย้งทั้งสองกรณีมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ยาวนาน และยิ่งเมื่อความขัดแย้งเกิดขึ้นมานานมากเท่าไร ก็จะมีแนวโน้มที่จะยืดเยื้อต่อไปอีกมากขึ้นเท่านั้น (The longer the conflict runs, the longer it will run.) ซึ่งแท้จริงแล้วความขัดแย้งทั้งสองกรณีไม่ได้มีสาเหตุมาจากความแตกต่างทางศาสนา แม้ว่าจะมีมิติทางศาสนาวัฒนธรรมเกี่ยวข้องอยู่ด้วยก็ตาม อีกสิ่งหนึ่งที่มีความคล้ายคลึงกันคือความรู้สึกของประชาชนว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมจากรัฐ
- สิ่งที่จะเป็นประโยชน์ที่สุดในการแก้ปัญหาคือ การพูดคุย การได้รู้จักกัน (Contact) และการรับฟังกันและกันอย่างแท้จริงระหว่างผู้ที่เคยขัดแย้งหรือเป็นศัตรูกันมา ในอดีตที่ผ่านมาท่ามกลางการต่อสู้รุนแรง บ่อยครั้งที่เราได้ยินอีกฝ่าย แต่กลับไม่ได้ฟังความรู้สึกเขาจริงๆ ซึ่งสิ่งที่ยากที่สุดคือการยอมรับฟังในสิ่งที่คุณไม่ต้องการจะฟังหรือฟังแล้วรู้สึกเจ็บปวด แต่หากเราไม่รับฟังเสียแล้ว เราจะจัดการกับปัญหาได้อย่างไร ถึงเราทำเป็นเพิกเฉยไม่สนใจกับสิ่งที่ได้ยิน สิ่งนั้นก็มิได้

หายไปจากเรา ดังนั้น จากประสบการณ์ของผม ก้าวแรกสู่สันติภาพคือการเริ่มรับฟังกัน
อย่างจริงจัง ๆ

- ประเด็นสุดท้ายที่อยากจะฝากคือ สันติภาพในจังหวัดชายแดนภาคใต้จะสามารถเกิดขึ้น
ด้วยมือของคนไทยเจ้าของแผ่นดินเท่านั้น ไม่อาจเกิดจากคนอื่นได้เลย แต่หากท่านต้องการ
ความช่วยเหลือใด ๆ ก็ขอให้บอกกับเราได้ เรายินดีที่จะสนับสนุนท่านในการสร้างสันติสุขใน
สังคมไทย

จิมมี่ สปรอตต์ (Jimmy Spratt) –สมาชิกสภาไอร์แลนด์เหนือจากเขตเบลฟาสต์ใต้
(ได้รับเลือกตั้งในปี 2007) พรรคเดโมแครตยูเนียนิสต์ (Democratic Unionist Party, DUP) ซึ่งเป็น
โปรแตสแตนท์ โดยพรรคของอเล็กซ์ มาสคีย์เคยมองว่าเป็นศัตรูโดยตรง ในอดีตเคย
รับราชการตำรวจ ปฏิบัติหน้าที่ในไอร์แลนด์เหนือเป็นเวลา 30 ปี เกษียณอายุ
ราชการในปี 2002 ปัจจุบันยังได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการติดตามกิจการตำรวจใน
ฐานะตัวแทนพรรค ซึ่งต้องทำงานร่วมกับอเล็กซ์ มาสคีย์ด้วย

- ย้อนหลังไป 10 ปีที่แล้ว หากมีใครมาบอกผมว่าอีก 10 ปีข้างหน้า ผมจะได้มาทำงานสันติภาพ
ร่วมกับคนที่มานั่งในโต๊ะวันนี้ ผมคงจะตอกกลับไปว่าบ้า (Mad) ไปแล้ว หากมีใครมาบอก
ผมว่ากระบวนการสันติภาพของไอร์แลนด์เหนือจะเดินมาถึงจุดนี้ได้ จุดที่คนเคยเป็น
ศัตรูกันมาหนึ่งทำงานเพื่อสันติภาพด้วยกันได้ ผมก็คงจะบอกไปว่าบ้าเหมือนกัน เพราะ
ในอดีตนั้น ผมไม่เคยเชื่อเลยว่าเราจะทำได้ แต่มาวันนี้ เราทำได้แล้วจริงๆ ด้วยความมุ่งมั่น
ทุ่มเทของทุกๆฝ่าย อดทนทำงานหนักมาด้วยกัน
- บทเรียนสำคัญที่ผมได้จากการสร้างสันติภาพ คือเราต้องเปลี่ยนวิธีคิด เราต้องพร้อมที่จะรับ
ฟังความเห็นจากคนที่คิดไม่เหมือนเรา จากคนที่แตกต่างกับเรา ต่างวัฒนธรรม ต่างวิธี
คิด ถ้าเราใจเย็น อดทน เรียนรู้ และฟังเสียงที่เห็นต่างจากเราได้ เราก็จะหาทางออกที่เหมาะสม
ได้ในที่สุด อย่างไรก็ตาม เราก็ต้องไม่ละทิ้งหรือสูญเสียความเป็นตัวตนและค่านิยมความเชื่อ
ของเราเอง และในขณะเดียวกัน เราก็ต้องยอมรับตัวตนของอีกฝ่ายให้ได้ด้วย เพราะความเป็น
จริงคือทุกฝ่ายต่างก็มีอัตลักษณ์ของตัวเองที่ต้องการดำรงรักษาไว้ด้วยกันทั้งนั้น
- ผมเองเป็นคนอังกฤษ ผมต้องการที่จะให้ไอร์แลนด์เหนือเป็นส่วนหนึ่งของอังกฤษต่อไป แต่
ขณะเดียวกัน ผมก็ได้รับรู้และยอมรับ (Acknowledge) ความคิดที่แตกต่างของอเล็กซ์และไม่เคล
ว่าเขาต้องการที่แยกตัวไปอยู่กับไอร์แลนด์ ซึ่งผมได้เรียนรู้ที่จะอยู่กับความคิดต่างนี้ได้
ตราบเท่าที่พวกเขาไม่ใช่ความรุนแรงในการผลักดันความเชื่อดังกล่าว
- กระบวนการสันติภาพเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความต่อเนื่องและใช้เวลานาน ทุกคนทุกฝ่ายต้อง
เรียนรู้ไปด้วยกัน (Ongoing process) ทั้งนี้ สิ่งท้าทายในการสร้างสันติภาพ คือ การต้อง

รวมทุกกลุ่มทุกฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่ใช้อาวุธให้เข้าสู่กระบวนการให้ได้ ซึ่งไม่เฉพาะตำรวจ ทหารเท่านั้น แต่ต้องรวมถึงกลุ่มอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครอบครัวของผู้สูญเสีย และกลุ่มฆวนการด้วย ซึ่งในระยะเริ่มต้น หลายคนในพรรคของผมก็ไม่เห็นด้วย แต่ต้องค่อยๆ ขยายผลออกไปโดยค่อยๆ สร้างและเสริมสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน ต้องค่อยเป็นค่อยไป อาจจะมีทั้งขึ้นและลง สะดุดบ้าง คืบหน้าบ้างสลับกันไปเป็นเรื่องธรรมดา

- การพูดคุยสันติภาพ (Peace Talk) ในช่วงเริ่มต้นนั้น ไม่จำเป็นต้องคุยกับทุกกลุ่มก็ได้ ขอแค่เริ่มคุยกับกลุ่มๆ เดียวก่อนก็ได้ แล้วมันจะขยายผลไปเอง แน่หนอว่ายอมมีคนที่ไม่เห็นด้วยกับการพูดคุยดังกล่าว ฝ่ายติดอาวุธของทั้งสองฝ่ายก็ไม่เห็นด้วย ไม่อยากจะให้มีกระบวนการสันติภาพ ดังนั้น ถ้ามองว่าจะเริ่มต้นอย่างไร เราก็ต้องเริ่มจากการมองว่าใครบ้างที่อยากจะพูดคุย ใครบ้างที่อยากจะเจรจา แล้วเริ่มคุยกับคน ๆ นั้นก่อน ซึ่งถ้ากระบวนการพูดคุยได้เริ่มต้นขึ้นแล้ว และมีการให้คำมั่นสัญญากัน ทุกฝ่ายก็ต้องรักษาสัญญานั้นๆ ด้วย ถือเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะเป็นส่วนหนึ่งของการสร้าง ความเชื่อมั่นระหว่างกัน
- ถ้ามองว่าทำไมถึงเริ่มหันมาพูดคุยกัน เหตุผลก็ไม่มีมากไปกว่าการมองว่าการพูดคุยกัน น่าจะเป็นวิธีการที่ดีกว่าที่ใช้อยู่ เพราะเห็น ๆ กันอยู่แล้วว่าการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธไม่สามารถแก้ปัญหาให้จบได้จริง เมื่อเวลาผ่านไป ตัวเลขผู้เสียชีวิตยิ่งมีมากขึ้นเรื่อยๆ การสูญเสียเพิ่มขึ้นอีก 1-2 ชีวิตก็ถือว่ามากเกินพอแล้ว
- ประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนนับว่าเป็นเรื่องสำคัญต่อการสร้างสันติภาพ ทุกฝ่ายจะต้องเข้าใจ และต้องได้รับการปกป้องสิทธิมนุษยชนของตน สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือเราต้องไม่ลืมว่า ตำรวจ ทหาร หรือเจ้าหน้าที่รัฐเอง ก็มีสิทธิที่จะได้รับการปกป้องสิทธิมนุษยชนด้วย เช่นเดียวกัน ไม่ต่างไปจากกลุ่มอื่นๆ
- กรณีเหตุการณ์อย่าง Bloody Sunday¹ ได้ทำให้เกิดแนวร่วมที่หันมาสนับสนุนกลุ่มฆวนการไออาร์เอมากขึ้น ซึ่งไม่เป็นผลดีต่อรัฐบาลเลย จริง ๆ แล้วรัฐบาลต้องระมัดระวัง และต้องตระหนักว่าความขัดแย้งไม่อาจแก้ไขได้ด้วยวิธีการทางทหาร ผมมั่นใจว่าไม่มีรัฐบาลอังกฤษชุดไหนอีกแล้วที่จะกลับไปใช้วิธีการนอกกรอบอย่างในอดีตอีก เพราะเป็นสิ่งที่ผิด รัฐบาลรู้แล้วว่าระเบิดหนึ่งลูกที่ฆ่าประชาชนตายไปหนึ่งคน รังแต่จะสร้างญาติมิตรและคนใกล้ชิดอีกเป็นสิบเป็นร้อยที่ต้องเจ็บปวดและรู้สึกสูญเสียเพิ่มมากขึ้น จริง ๆ แล้วการใช้วิธีการทางทหารหรือการใช้กฎหมายฉุกเฉินในสถานการณ์ความขัดแย้งนั้น สามารถกระทำได้ในช่วงสั้น ๆ เพื่อควบคุมสถานการณ์เท่าที่จำเป็นเท่านั้น ไม่อาจใช้ในระยะเวลายาวเพื่อแก้ไขปัญหาได้

¹ วันอาทิตย์ที่ 30 มกราคม 1972 ("Bloody Sunday") ทหารอังกฤษได้ยิงปืนเข้าใส่กลุ่มผู้ชุมนุมประท้วงในเมืองลอนดอนเดอร์รี่ (Londonderry) กรณีที่ชาวไออาร์เอเห็นถูกกักขังโดยไม่ผ่านกระบวนการศาล ซึ่งทำให้มีผู้เสียชีวิต 13 คน เหตุการณ์นี้ส่งผลให้มวลชนต่างหันมาสนับสนุนกลุ่มฆวนการไออาร์เอเป็นจำนวนมาก ความขัดแย้งได้ขยายตัวมากขึ้น เป็นผลให้รัฐบาลอังกฤษระงับการทำงานของสภาท้องถิ่นของไออาร์เอเหนือ และเข้ามาควบคุมปกครองไออาร์เอเหนือโดยตรงแทน (Direct Rule)

- มาตรการสำคัญที่เป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จในการแก้ไขความขัดแย้งกรณีของไอร์แลนด์เหนือ คือ การถ่ายโอนอำนาจ (Devolution) ในเรื่องกิจการตำรวจและกระบวนการยุติธรรมจากส่วนกลางคือรัฐบาลอังกฤษไปสู่ส่วนท้องถิ่นคือสภาไอร์แลนด์เหนือ

อเล็กซ์ มาสเคย์ (Alex Maskey) – สมาชิกสภาไอร์แลนด์เหนือจากเขตเบลฟาสต์ใต้ พรรคซินเฟน (Sinn Fein) เป็นชาวคาทอลิก โดยพรรคของจิมมี่ สแปรตต์เคยมองว่าเป็นศัตรูโดยตรง เขาเคยถูกลอบสังหารจากฝ่ายตรงข้าม 2 ครั้ง ปัจจุบันได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการติดตามกิจการตำรวจในฐานะตัวแทนพรรค ซึ่งต้องทำงานร่วมกับจิมมี่ สแปรตต์ด้วย

- ผมเป็นคนชนชั้นกรรมาชีพ ไม่ได้รู้เรื่องอะไรที่เป็นหลักการหรือทฤษฎี ผมจบมหาวิทยาลัยชีวิต ผมมาจากชุมชนที่ถูกปฏิเสธเสรีภาพ ในอดีตนั้นไม่มีใครหรือพรรคการเมืองใดยากมาคุยกับผม ผมจึงต้องหาทางให้เขาได้ยิน สำหรับบางคน เขาตัดสินใจลุกขึ้นมาจับอาวุธสู้ แต่สำหรับผมได้พยายามใช้วิธีหาแนวร่วมเพื่อต่อสู้ทางการเมือง
- เราได้สร้างยุทธศาสตร์ของเราเอง เรียกว่ายุทธศาสตร์สันติภาพ คือ เราทำให้รัฐบาลหันมาสร้างสันติภาพ เราทำให้คนภายนอกได้รับรู้ว่าทำไมเราต้องต่อสู้ และเรามีเป็นความชอบธรรมที่จะสู้ เราใช้วิธีประท้วงบนถนน เราเรียนรู้ที่จะนำเสนอประเด็นของเราในแบบที่คนอื่น ๆ ไม่อาจปฏิเสธได้ และเราต้องรู้ว่าเราควรจะไปคุยกับใคร อย่างไร เพื่อให้เขาได้รู้ว่าเรามีประเด็นสำคัญอันชอบธรรมซึ่งควรได้รับการแก้ไข
- หากต้องการแก้ไขปัญหา คุณต้องทำความเข้าใจถึงสาเหตุรากเหง้าของความขัดแย้งให้ได้ว่าเพราะเหตุใดกลุ่มขบวนการจึงใช้ความรุนแรง มีเงื่อนไขใดที่ทำให้ความรุนแรงดำรงอยู่ แล้วต้องลงไปแก้ที่เงื่อนไขเหล่านั้น ซึ่งในกรณีของไอร์แลนด์เหนือ สาเหตุรากเหง้าคือความไม่เป็นธรรมที่ชาวคาทอลิกต้องประสบมาเป็นเวลานานทั้งทางด้านการเมือง ชีวิตความเป็นอยู่ การศึกษา และวัฒนธรรม และการที่จะเข้าใจสาเหตุได้อย่างถูกต้อง ก็ต้องใช้วิธีการพูดคุยรับฟังกันและกัน แล้วเราไม่ต้องไปนั่งสนใจหรอกว่าใครเป็นหัวหน้ากลุ่มขบวนการตัวจริง ใครเป็นเหยี่ยว ใครเป็นพิราบ ส่วนตัวผมคิดว่าคำถามเหล่านี้ไม่ได้เป็นคำถามหลักที่ต้องหาคำตอบ แต่คำถามที่สำคัญกว่าคือ ทำไมถึงเกิดไออาร์เอ และอะไรเป็นสาเหตุรากเหง้าของปัญหา
- อยู่ดี ๆ จะมาบอกให้ผมยุติความรุนแรงโดยที่ไม่มีอะไรเป็นรูปธรรมในการแก้ไขปัญหา มันเป็นไปได้ นิยามของสันติภาพที่หมายความว่าความเพียงแต่ความสงบที่ปราศจากความรุนแรงนั้นเป็นมุมมองที่ตื้นเขินมากสำหรับผม มันต้องพิจารณาถึงเงื่อนไขของความรุนแรงแล้ว

พยายามไปลดเงื่อนไขนั้นโดยการสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมด้วย สันติภาพจึงจะเกิดขึ้นได้อย่างแท้จริง เพราะเราไม่อาจมีสันติภาพได้หากปราศจากความเป็นธรรม

- เป้าหมายของไออาร์เอคือเป้าหมายทางการเมือง การใช้กองกำลังติดอาวุธเป็นเพียงยุทธวิธีการต่อสู้เท่านั้น โดยการต่อสู้ของไออาร์เอมีอยู่ 3 ลักษณะ คือ 1) การป้องกันชุมชนคาทอลิกจากการโจมตีของฝ่ายตรงข้าม 2) การต่อต้านการแทรกซึมหรือการเข้าถึงชุมชนของรัฐไม่ว่าจะผ่านกิจกรรมหรือหน่วยงานใดๆ และ 3) การบีบให้รัฐบาลอังกฤษยอมเจรจาที่จะถอนตัวออกจากไอร์แลนด์เหนือ หรือไม่ก็บรรลุข้อตกลงทางการเมืองที่ทั้งสองฝ่ายยอมรับได้
- สำหรับผมแล้ว จุดเปลี่ยนของความขัดแย้งเกิดขึ้นในช่วงกลางทศวรรษที่ 90 อันเนื่องมาจากการที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งได้ตระหนักแล้วว่า เราจำเป็นต้องมีวิธีใหม่ในการจัดการกับปัญหา ซึ่งวิธีการใหม่ที่ถือว่าได้แปรเปลี่ยน (Transform) ความขัดแย้งไปได้ในที่สุดนั้นก็คือการพูดคุยกัน (Dialogue) ซึ่งในช่วงต้นๆเป็นการคุยกันเฉพาะกลุ่มเล็กๆและไม่เปิดเผย โดยการพูดคุยกันนี้ทำให้แต่ละฝ่ายได้เข้าใจมุมมองและที่มาของจุดยืนของกันและกัน และที่สุดแล้ว เมื่อต่างฝ่ายต่างไว้ใจกันมากขึ้น การพูดคุยกันย่อยๆนี้ก็就会导致การเจรจาสันติภาพที่สาธารณชนได้รับทราบด้วย อันนำมาสู่ข้อตกลง Good Friday Agreement ในท้ายที่สุด
- กลุ่มขบวนการไออาร์เอกับรัฐบาลอังกฤษเริ่มพูดคุยกันอย่างจริงจังมากขึ้นจากการส่งสัญญาณชัดเจนของผู้นำรัฐบาลอังกฤษ เราารู้สึกได้ว่าโทนี่ แบลร์ (Tony Blair) นายกรัฐมนตรีของอังกฤษมีความจริงใจที่จะแก้ไขความขัดแย้ง จริงๆแล้ว เราเริ่มมองๆและติดต่อพูดคุยกับโทนี่ตั้งแต่ก่อนที่เขาจะเป็นนายกฯแล้ว ผ่านทีมงานรอบตัวของเขา โดยเราได้คาดการณ์ไว้ล่วงหน้าว่าเขาน่าจะมีโอกาสได้ขึ้นเป็นผู้นำรัฐบาลคนต่อไป และเมื่อได้สัมผัสก็ยิ่งมั่นใจว่านักการเมืองคนนี้มีเจตจำนงที่จะแก้ไขความขัดแย้งที่ยืดเยื้อนี้ให้ได้ การติดต่อกันอย่างต่อเนื่องจึงทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน
- รัฐบาลอังกฤษประกาศชัดเจนต่อสาธารณะว่าจริงใจจริงๆที่จะแก้ปัญหาและไม่มีการเล่นการเมือง เหตุการณ์หนึ่งที่ผมเห็นว่าโทนี่มีความจริงใจจริงๆ คือตอนที่ตัวผมเองได้อยู่กับเขา ระหว่างที่เขาตัดสินใจจะเริ่มถอนกำลังทหารออกจากไอร์แลนด์เหนือ ผมรู้ว่าเขาพูดจริง แต่พอข่าวรั่วออกไปทางสื่อมวลชน ทหารบางส่วนก็ไปวางระเบิดเสียเองเพื่อบั่นทอนกระบวนการสันติภาพ อีกเหตุการณ์หนึ่งในสมัยโทนี่ที่ทำให้ผมเกิดความรู้สึกว่ากระบวนการสันติภาพสามารถเกิดขึ้นได้จริงก็คือ การยกเลิกการแบนตัวผม โดยโทนี่ยอมให้ผมเดินทางเข้าลอนดอนได้ การยอมถอนกำลังทหารที่ไม่จำเป็นออกจากหมู่บ้านในพื้นที่ ตลอดจนการที่รัฐบาลเชอซิล คลินตันให้เดินทางไปเยี่ยมเจอร์รี อัดัมส์ (Jerry Adams) หัวหน้าพรรคชินเฟนที่กรุงเบลฟาสต์ ได้ ซึ่งทำให้เรารู้สึกว่าเรามีตัวตน ได้รับการยอมรับว่ามีสิทธิที่จะพูดได้ (Recognition of the rights of people to speak)
- มันเป็นไปได้ที่จะทำให้ทุกคนเห็นด้วยกับกระบวนการสันติภาพ เป็นเรื่องที่ยากลำบากหากจะทำให้ทุกคนเข้ามาร่วมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงแรก แต่เราก็ต้องกล้าพอที่จะทำโดยเริ่มจากสิ่ง

ที่เราทำก่อนก็ได้ เริ่มจากคนที่เห็นด้วยกับกระบวนการสันติภาพก่อน แล้วหลังจากนั้น กระบวนการมันก็จะขยายวงออกไปเอง ผู้คนก็จะเข้าร่วมมากขึ้น ผู้ที่ไม่เห็นด้วยหรือต่อต้าน ก็จะมีน้อยลง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น เราก็ต้องรับฟังด้วยว่าทำไมจึงไม่เห็นด้วยกับกระบวนการ

- มีบางส่วนในชินเฟนที่ไม่เห็นด้วยกับกระบวนการสันติภาพ แต่เขาก็แค่เดินออกจากพรรคไป ไม่ได้ไปตั้งพรรคใหม่ แต่ในส่วนของไออาร์เอที่ไม่เห็นด้วยกับกระบวนการสันติภาพนั้น ได้ออกไปตั้งกลุ่มก่อการเล็กๆ อย่างไรก็ตาม กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยและยืนยันที่จะใช้ความรุนแรงต่อไปนี้ก็เพียงส่วนน้อย และไม่อาจยืงระยะได้เนื่องจากไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชนอีกต่อไป ในที่สุดแล้วก็ค่อยๆหมดบทบาทลง สิ่งสำคัญคือรัฐบาลจะต้องไม่ตอบโต้ความรุนแรงด้วยความรุนแรง เพราะจะยิ่งเป็นการเติมเชื้อไฟไปเรื่อยๆ
- การเริ่มต้นพูดคุยสันติภาพ (Peace Talk) นั้น เป็นธรรมดาที่จะมีคนไม่เห็นด้วยเช่นเดียวกัน แต่ก็ไม่เป็นไร เราทำไปก่อน แล้วมันก็จะขยายผลไปเอง จริงๆแล้วได้มีกลุ่มบุคคลและองค์กรภาคประชาสังคมบางส่วนเข้ามาช่วยเปิดพื้นที่ให้เกิดการพูดคุยกันได้มากขึ้น ซึ่งดำเนินการโดยองค์กรพัฒนาเอกชน บาทหลวงจากทั้งสองนิกาย หรือกลุ่มบุคคลบางกลุ่มที่พร้อมจะติดต่อกับพวกเราและพยายามที่จะเข้ามาเป็นตัวกลางคอยช่วยเหลือให้การพูดคุยเกิดขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งในสถานการณ์ ณ ตอนนั้น พรรคชินเฟนถูกแบนมาก คนที่ตัดสินใจมาพูดคุยกับเราจึงต้องถือว่ายอมเสี่ยงมาก ซึ่งถ้าในวันนั้น เรามัวแต่นั่งรอการริเริ่มจากรัฐบาลเพียงช่องทางเดียว ถึงวันนี้ เราก็คงยังนั่งรออยู่ต่อไป
- ในช่วงแรกของการพูดคุยสันติภาพ มักจะมีคนพูดอยู่เสมอว่าอย่าไปคุยกับชินเฟนเลย เพราะชินเฟนไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของไออาร์เอ ไม่ได้เป็นกลุ่มที่สร้างความรุนแรง โดยจะมีกระแสความคิดลักษณะนี้ตลอด แต่ภาคประชาสังคมของไอร์แลนด์เหนือกลับไม่ได้คิดอย่างนั้น สิ่งที่ภาคประชาสังคมทำคือการจัดการประชุม จัดวงคุยเล็กๆ 3-4 คน อย่างไรก็ตาม และอาจจะไม่มีผลอะไรออกมาก็ได้ แต่จากจุดเล็กๆ แบบนี้ ถ้ารวมกันแล้วจะเป็นก้าวที่สำคัญในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างสันติภาพ เวทีพูดคุยเล็กๆ เหล่านี้จึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดกระบวนการสันติภาพขึ้น ในส่วนตัวของผมเอง หากมีเวทีให้เจอกันคุยกัน ผมจะไปเสมอ
- สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือคู่ขัดแย้งต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจ (Willingness) ที่จะพูดคุยเพื่อหาทางออกร่วมกัน ในปี 1970 มีการติดต่อกันอย่างลับๆระหว่างชินเฟน ไออาร์เอ กับบุคคลกลุ่มหนึ่งของรัฐบาลอังกฤษ ซึ่งระหว่างที่มีการติดต่อกันนั้น การต่อสู้ด้วยความรุนแรงก็ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องอยู่ และในความเป็นจริงของการติดต่อกันโดยเฉพาะในช่วงแรกๆนั้น ไม่มีฝ่ายใดคิดเลยว่าอีกฝ่ายมีความจริงจัง จนกระทั่งปี 1990 ทุกฝ่ายเริ่มสามารถที่จะเข้าใจกันและกันมากขึ้น เห็นความต้องการของกันและกันมากขึ้น จะเห็นได้ว่ากระบวนการพูดคุยกันนั้น ต้องใช้เวลายาวนานและมีอุปสรรคยากลำบาก วันนี้สำเร็จ พຽນนี้หยุดชะงัก ความอดทนและความตั้งใจจริงจึงเป็นสิ่งสำคัญ

- บทเรียนสำคัญที่ผมได้เรียนรู้จากการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง คือ **คู่ขัดแย้งทั้งสองฝ่ายจะต้องทำงานร่วมกันให้ได้** แม้ว่าจะมีความเชื่อแตกต่างกันเพียงใดก็ตาม กระบวนการแก้ไขปัญหาก็จะประสบความสำเร็จ หากปราศจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ก็จะไม่อาจแก้ไขปัญหาคได้ สิ่งที่ต้องตระหนักไว้เสมอคือ **คนที่เห็นไม่ตรงกัน หรือคัดค้านกัน ไม่จำเป็นต้องเป็นศัตรูกัน** ผมเองก็คิดอยู่ตลอดว่า “สักวันคุณจะรู้ว่าผมไม่ใช่ศัตรูคุณ แต่ผมเป็นเพื่อนคุณ”
- การเปิดเผยความจริงก็เป็นขั้นตอนสำคัญของการสร้างความสมานฉันท์ เหตุการณ์ Bloody Sunday ที่เกิดขึ้นเมื่อปี 1972 ที่ทหารอังกฤษยิงใส่ผู้ประท้วง 13 คน เสียชีวิตภายใน 6 นาที หลังจากเวลาผ่านมา 38 ปี ก็ฟังจะเป็นเมื่อวานนี้เอง (15 มิถุนายน 2553) ที่รัฐบาลอังกฤษออกมายอมรับแล้วว่าเป็นความผิดพลาดของรัฐบาลจากผลการสอบสวนของคณะตรวจสอบข้อเท็จจริงซึ่งมีลอร์ด Saville เป็นประธาน การออกมายอมรับครั้งนี้ถือเป็นเรื่องใหญ่และมีความหมายมากต่อครอบครัวผู้สูญเสียและชุมชนของเรา เป็นผลดีอย่างมากต่อกระบวนการสันติภาพ เพราะความยุติธรรมได้เกิดขึ้นสำหรับพวกเขาแล้ว สิ่งสำคัญคือรัฐบาลต้องไม่หนีความยุติธรรมหรือปฏิเสธความจริง ต้องระบุสาเหตุและค้นหาความจริง ซึ่งกระบวนการสืบเสาะความจริงก็ได้ใช้เวลาไปกว่า 12 ปี ใช้งบประมาณในการดำเนินการไปทั้งสิ้นไม่ต่ำกว่า 9,000 ล้านบาท ถือว่าใช้เวลาและงบประมาณจำนวนมาก แต่อย่าลืมว่าคนเราต้องการที่จะรู้ความจริง สิ่งสำคัญคือรัฐบาลจะต้องไม่ทำผิดแล้วผิดอีก จะต้องอาศัยการนำของรัฐบาลในการที่จะยุติการใช้วิธีการนอกกฎหมาย หรือการซ้อมทรมาน เพราะสิ่งเหล่านี้มีแต่จะทำให้เรื่องเลวร้ายลง ไม่มีทางทำให้จบลงได้
- ไม่มีหลักประกันสำหรับกระบวนการสันติภาพใดๆว่าจะประสบความสำเร็จ การสร้างสันติภาพจากความขัดแย้งที่ยืดเยื้อเป็นสิ่งที่ยากลำบาก เพราะเราต่างมีบาดแผล (Scar) มีประวัติศาสตร์มายาวนาน การรับมือกับความเจ็บปวดในอดีตเป็นเรื่องที่ไม่ได้ทำได้ง่ายๆ แต่เราก็ต้องทำ ผมเองต้องมานั่งพูดคุยเจรจากับคนที่ต้องการฆ่าผม แม้เป็นเรื่องที่ยากลำบากแต่ก็ต้องทำ เราต้องพยายามสร้างกระบวนการสันติภาพให้เกิดขึ้นให้ได้ และเมื่อเกิดขึ้นแล้วก็ต้องรักษาแรงขับเคลื่อน (Momentum) ของกระบวนการให้มีความต่อเนื่องด้วย แน่นอนว่ามีผู้คนจำนวนหนึ่งที่ไม่เห็นด้วยหรือตั้งข้อสงสัยกับกระบวนการสันติภาพ แต่เราก็ต้องมั่นคงและอดทนต่อไป ถือเป็นกระบวนการที่ยาวนาน ทุกฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งระดับผู้นำ จึงต้องเสียสละ อดทน และตั้งใจจริงที่จะทำงานร่วมกันบนพื้นฐานของการให้เกียรติซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดสันติภาพที่ยั่งยืน และที่สำคัญคือต้องมีวิสัยทัศน์ในการจัดการความขัดแย้งทางการเมืองที่แตกต่างของทั้งสองฝ่ายด้วย
- การเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องของต่างชาติในการแก้ไขความขัดแย้งนั้นมียุหลายระดับตั้งแต่การสนับสนุนช่วยเหลือจนกระทั่งถึงการแทรกแซง ในกรณีของไอร์แลนด์เหนือ นั้น สหรัฐอเมริกาได้ทำหน้าที่เพียงการสนับสนุนช่วยเหลือให้กระบวนการสันติภาพดำเนินไปได้ แต่ไม่ได้เข้ามาบอกให้เราทำอย่างนั้นทำอย่างนี้ เป็นคล้ายกับเพื่อนคอยช่วยเหลือมากกว่า แม้แต่ในส่วนของ การ

พูดคุยกัน ทางต่างชาติก็มีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเช่นกันแต่เป็นในแง่ของตัวบุคคลที่ทำหน้าที่อำนวยความสะดวกพูดคุยเท่านั้น ไม่ใช่เข้ามามีอิทธิพลหรือแทรกแซงประเด็นที่มีการพูดคุยกัน ซึ่งบุคคลเหล่านี้มีทั้งบิล คลินตัน (ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกาในขณะนั้น) จอร์จ มิทเชล (สมาชิกวุฒิสภาในขณะนั้น) และมาร์ตตี อาร์ดิซาร์รี่ (ประธานาธิบดีฟินแลนด์ในขณะนั้น)

- โดยส่วนตัวผมมองว่าแนวทางแก้ไขปัญหากรณีความขัดแย้งในไอร์แลนด์เหนือที่ยั่งยืนคือการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น ซึ่งยิ่งกระจายอำนาจมากเท่าไรก็ยิ่งดี เพราะเป็นไปตามหลักประชาธิปไตยอยู่แล้ว แต่นั่นไม่ใช่หน้าที่ของผมที่จะบอกหรือเสนอแนะแก่สังคมไทย ซึ่งอาจจะมองว่าการกระจายอำนาจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่น่าจะใช้แนวทางที่เหมาะสมก็ได้

ไมเคิล คัลเบิร์ต (Michael Culbert) – ผู้อำนวยการคอยส์เต้ (Coiste) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ช่วยเหลือดูแลอดีตนักโทษการเมืองในการกลับคืนสู่สังคม/ อดีตสมาชิกกลุ่มขบวนการไออาร์เอ (Irish Republican Army, IRA) และเป็นอดีตนักโทษการเมืองที่ถูกทางการอังกฤษตัดสินจำคุก 16 ปี

- จริงๆผมเองก็เป็นคนสุภาพจิตใจดี (Nice guy) เป็นทั้งพ่อเป็นทั้งลูก ในช่วงปี 1970 ได้เข้าร่วมกับกลุ่มขบวนการไออาร์เอ ต่อมาก็ถูกจับโดยทหารอังกฤษ ศาลตัดสินจำคุกอยู่ 16 ปี ซึ่งระหว่างที่อยู่ในคุกก็ถือเป็นโอกาสดีที่ทำให้ผมคิดอะไรได้มาก ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่างๆภายในคุกพอสมควร ในเดือนตุลาคม ปี 1993 ผมสำเร็จการศึกษาปริญญาโทด้านการแก้ไขความขัดแย้ง แต่ทฤษฎีก็เป็นเรื่องของทฤษฎี นักสันติวิธีจะต้องเป็นนักปฏิบัติ ต้องลงมือทำจริง ๆ ต้องเผชิญกับความขัดแย้งจริง ๆ
- ในอดีตนั้น รัฐบาลอังกฤษไม่เคยตรวจสอบเพื่อทำความเข้าใจอย่างแท้จริงเลยว่าเพราะเหตุใดเราจึงต้องต่อสู้ การต่อสู้ด้วยวิธีรุนแรง หรือการใช้สงครามกองโจร (Guerrilla warfare) มีใช้อยู่ดีก็เกิดขึ้นมาโดยฉับพลัน มันเป็นกระบวนการที่ค่อยเป็นค่อยไปโดยอาศัยความคับข้องใจที่ถูกปมเพาะอัดอั้นมาเป็นเวลานาน และยิ่งหากรัฐบาลแก้ปัญหาด้วยความไม่เข้าใจโดยใช้การทหารเป็นแนวทางหลักในการแก้ไขซึ่งถือว่าไม่ตรงจุดแล้ว ความขัดแย้งก็จะยิ่งขยายตัวบานปลาย ผู้คนก็จะยิ่งปฏิเสธรัฐบาลมากขึ้นไปอีก เราต้องไม่ลืมว่าคนเสียชีวิตหรือถูกทำร้ายหนึ่งคน เขาก็มีญาติพี่น้อง มีครอบครัว มีเพื่อนฝูง มีเครือข่ายในชุมชนอีกมากมายนับร้อยคน ซึ่งจะเป็นกลุ่มคนที่ต่อเชื่อความรุนแรงเป็นวงจรอยู่เรื่อยไป
- หากต้องการจะแก้ปัญหาความรุนแรง เราก็ต้องไปถามคนที่ใช้ความรุนแรงว่าทำไมจึงต้องใช้ คับข้องใจอะไร และใช้เพื่อเป้าหมายใด อยากรู้อะไรก็ถามคนที่เขาอยู่ในปัญหา ถามกลุ่มคนที่เขาเคลื่อนไหว ถึงไปถามนักวิชาการ นักวิชาการก็ต้องมาฟังจากคนกลุ่มนี้ที่ดี จริงอยู่

ที่ว่าผู้ที่เข้าร่วมการต่อสู้บางส่วนอาจจะไม่เห็นอะไรชัดเจนว่าเขาต้องการอะไร อาจจะมีแค่ภาพรางๆที่ไม่แจ่มชัดนัก แต่สิ่งที่เขารู้แน่ๆคือว่าเขาไม่ต้องการอะไร การทำความเข้าใจว่าทำไมจึงต้องใช้ความรุนแรงนั้นจึงเป็นสิ่งสำคัญ มิเช่นนั้นบางคนก็จะไม่เข้าใจแล้วก็พุดง่าย ๆ แค่ว่า เลิกรบกันเถอะ มาดีกันเถอะโดยไม่ได้ดูถึงเงื่อนไข ไม่ได้แก้ที่รากเหง้าของปัญหาเลย แล้วมันจะจบได้อย่างไร

- การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งด้วยยุทธวิธีทางทหารถูกใช้มาเป็นเวลานานแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ กฎหมายฉุกเฉินที่ใช้กับไออาร์เอ็นหั้น มีแต่จะส่งผลเสีย (Backfire) ต่อรัฐบาลอังกฤษ การจับกุมคุมขังโดยไม่มีกำหนดเวลารังแต่จะสร้างความรู้สึไม่พอใจในหมู่คนใกล้ชิด หากมีเจตนาดีจริงๆในการแก้ไขปัญหาก็อย่าใช้กำลังทหารเป็นหลัก แต่ต้องหาสาเหตุของความไม่พอใจจริงๆให้เจอแล้วจัดการกับมัน สังคมต้องเรียนรู้ว่ายังมีทางออกอื่น ๆ ซึ่งทำได้อีกในการแก้ปัญหาที่มากกว่าการใช้ปืนและอาวุธ
- โดยส่วนตัวมองว่าสาเหตุรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งทั้งกรณีของไอร์แลนด์เหนือและจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีความคล้ายคลึงกันคือ เรื่องการยอมรับอัตลักษณ์ของคนในพื้นที่ที่แตกต่างจากคนส่วนใหญ่ของประเทศ และความเสมอภาคเท่าเทียมไม่ถูกเลือกปฏิบัติ ซึ่งอาจจะเป็นเรื่องที่ถูกรัฐบาลมองข้ามไป เช่น ประเด็นทางสังคมและวัฒนธรรมที่อาจจัดการได้ เพียงแค่แก้ไขกฎระเบียบบางประการให้เอื้อต่อการสร้างความเป็นธรรมในสังคม สิ่งเหล่านี้จะทำให้เขารู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นส่วนหนึ่งของประเทศ
- ขบวนการไออาร์เอ็นไม่ได้มีแต่ปฏิบัติการทางทหารเพียงด้านเดียวเท่านั้น แต่ยังมีกิจกรรมรงค์ทางการเมืองด้วย จริงๆ แล้วไม่มีใครอยากจะทำคนหรือก ถ้าถามผมในช่วงทศวรรษที่ 70 ว่าอยากจะทำกับรัฐบาลใหม่ ผมบอกไม่ เพราะผมกำลังจะชนะแล้ว แต่พอเวลาผ่านไป ผ่านการคิด ผ่านการเห็นอะไรมามากขึ้น ก็เริ่มตระหนักแล้วว่า มันน่าจะมีทางออกอื่นในการแก้ไขปัญหานอกจากการใช้ความรุนแรงเข้าใส่กัน รัฐบาลอังกฤษก็ฉลาดพอ เขาก็คงคิดได้เช่นเดียวกัน เพราะหลังจากนั้น รัฐบาลได้ส่งสัญญาณว่าต้องการจะพูดคุยกับเรา ทางเราจึงส่งสัญญาณว่าจะคุยด้วยเช่นกัน การพูดคุยสันติภาพจึงเกิดขึ้นได้ในที่สุด
- แต่จริงๆ ก่อนหน้านี้ก็มีความพยายามจากหลาย ๆ ฝ่ายที่ต้องการจะให้เกิดการพูดคุยกัน โดยเป็นกลุ่มคนเล็กๆ ที่มีความตั้งใจ มีทั้งองค์กรพัฒนาเอกชน กลุ่มศาสนา และกลุ่มนักวิชาการ พยายามริเริ่มการพูดคุยจากจุดเล็กๆ ส่วนตัวมองว่าการมีตัวกลางที่คอยประสานสื่อสารกับทั้งสองฝ่ายเป็นเรื่องที่ดีในทุกๆระดับ ไม่เฉพาะระดับใดระดับหนึ่ง แต่อย่างไรก็ตาม การจะหาผู้ที่มีความเป็นกลาง (Neutrality) จริง ๆ นั้นไม่มีทางเป็นไปได้ เพราะคนเราเกิดมาก็ต้องเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งอยู่แล้ว มีความเชื่อบางอย่างติดตัวมา แต่กระนั้นก็ตาม การมองเรื่องราวต่าง ๆ บนพื้นฐานของความเป็นจริงโดยไม่ลำเอียง (Objective) นั้นก็เป็นสิ่งที่เป็นไปได้

- สำหรับผมแล้ว การส่งสัญญาณจากรัฐบาลที่ทำให้การพูดคุยสันติภาพระหว่างไออาร์เอกับรัฐบาลเกิดขึ้นได้อย่างจริงจังก็คือ ตอนที่รัฐบาลแถลงยอมรับว่ามีความไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นในพื้นที่จริง ๆ มีความพยายามในการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ไขความไม่เป็นธรรมเหล่านั้น พยายามสร้างโอกาสและความเท่าเทียมกันทางสังคมวัฒนธรรม โดยการดำเนินการของรัฐบาลที่ทำให้ทางไออาร์เอเกิดความไว้วางใจมากยิ่งขึ้นว่าต้องการยุติปัญหาจริงๆ ก็คือการที่รัฐบาลได้เชิญนักโทษการเมืองจากในคุกให้บินไปคุยกันที่ดาวนิง ทำเนียบรัฐบาล ซึ่งเป็นท่าที (Gesture) ที่สำคัญอย่างมาก เนื่องจากนักโทษการเมืองจะต้องมีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสันติภาพด้วย การกระทำทั้งหมดเหล่านี้ของรัฐบาลถือเป็นการสิ่งที่ดีมาก เนื่องจากเป็นการสร้างเงื่อนไขหรือบรรยากาศที่เอื้อต่อการสร้างสันติภาพให้ทั้งสองฝ่ายสามารถเริ่มต้นทำงานด้วยกันได้บนพื้นฐานของความจริงใจ
- ภาวะผู้นำจากทุกฝ่ายไม่ว่าจะจากทั้งไออาร์เอ ซินเฟน และรัฐบาลอังกฤษถือเป็นเรื่องสำคัญมาก ทุกฝ่ายต้องกล้าที่จะริเริ่ม มุ่งมั่นตั้งใจด้วยเจตนาดีที่ต้องการจะแก้ไขความขัดแย้ง ซึ่งผู้ริเริ่มกระบวนการสันติภาพนี้นับว่าเป็นกลุ่มคนที่กล้าหาญมีพลัง (Powerful) ไม่ใช่พวกอ่อนแอ (The weak) ผู้นำของทุกฝ่ายจะต้องสามารถกำกับและประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานให้ดำเนินการตามกรอบของการสร้างสันติภาพให้ได้ นอกจากนี้ การที่เราได้ประธานาธิบดีบิล คลินตันเข้ามาช่วยสนับสนุนก็มีส่วนทำให้สถานการณ์ดีขึ้นได้ด้วยเช่นกัน
- เราเองก็ต้องคิดด้วยว่า ทหาร ตำรวจ เขาก็เป็นคนเหมือนกัน พอถอดเครื่องแบบออกหมดแล้วก็ได้มีอะไรที่แตกต่างไปจากเรา ยิ่งในระยะหลังๆ ทหารตำรวจของรัฐบาลที่มายืนเผชิญหน้ากับพวกเราได้เปลี่ยนจากคนอังกฤษเป็นคนไอริช ทำให้เราเริ่มคิดได้ว่าแท้จริงแล้วเขาเหล่านี้ก็เป็นคนเหมือนกับพวกเรา ไม่ใช่อะไรที่ไหน
- ในสถานการณ์ความขัดแย้ง อะไรก็เป็นไปได้ทั้งลบและบวก ในอดีต ภาพของการนั่งลงพูดคุยกันระหว่างไออาร์เอกับรัฐบาลอังกฤษเป็นสิ่งที่อยู่เหนือจินตนาการ แต่ในที่สุดก็เกิดขึ้นได้จริงอย่างที่ไม่มีใครกล้าคาดคิด
- หากต้องการจะให้ทางออกต่อปัญหามีความยั่งยืน เราต้องทำให้ทั้งสองฝ่ายรู้สึกว่าเป็นผู้ชนะ ซึ่งแท้จริงแล้ว การทำให้คนอื่นชนะ ก็เป็นการทำให้เราชนะไปในตัว เพราะถ้าอีกฝ่ายหนึ่งแพ้ เราชนะอยู่ข้างเดียว วันหนึ่งเขาก็จะพยายามกลับมาเอาชนะเราอีก เป็นอย่างนี้ไม่มีที่สิ้นสุด
- สิ่งสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการสันติภาพ คือ ไม่จำเป็นว่าจะต้องทำให้ทุกฝ่ายมีความเห็นตรงกัน แต่สำคัญคือต้องทำให้ทุกฝ่ายสามารถแสดงความคิดเห็นได้ตามความเชื่อของตน แม้จะเป็นความเห็นต่างก็ตาม ทุกวันนี้ ทั้งสองฝ่ายในไอร์แลนด์เหนือก็ยังมีหลายประเด็นที่เห็นไม่ตรงกัน แต่สิ่งที่แตกต่างไปจากอดีตคือ ทั้งสองฝ่ายสามารถพูดคุยกันได้โดยไม่ทำร้ายกันแม้จะคิดต่างกัน และหันมาทำงานร่วมกันด้วยสันติวิธี

- ในส่วนของไออาร์เอและซินเฟนเองก็ยังไม่ได้ละทิ้งอุดมการณ์ที่จะแยกดินแดนออกจากอังกฤษ เพียงแต่เปลี่ยนวิธีการต่อสู้เรียกร้องจากการใช้ความรุนแรงมาเป็นสันติวิธี เพราะเห็นชัดเจนแล้วว่าความรุนแรงไม่อาจนำมาซึ่งเป้าหมายที่ต้องการได้ เมื่อถึงจุด ๆ หนึ่ง คุณจะต้องประเมินอย่างจริง ๆ จัง ๆ ว่าวิธีการที่ใช้อยู่นี้เป็นเพียงวิธีการเดียวที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ต้องการอย่างนั้นหรือ ผมเป็นพวกนักปฏิบัติ ไม่ใช่สันติวิธีโรแมนติก ในฐานะผู้จับอาวุธ เราจึงต้องคิดทั้งระดับยุทธวิธีและยุทธศาสตร์
- การเปลี่ยนความคิดจากการใช้ความรุนแรงมาเป็นสันติวิธีนี้ เกิดขึ้นจากการตระหนักรู้ด้วยตัวเอง (Self realization) เห็นได้เอง คิดได้เองจากประสบการณ์ตรงว่าความรุนแรงมันใช้ไม่ได้ผล มันนำเราไปสู่เป้าหมายที่ต้องการไม่ได้ และถ้าจะโน้มน้าวใจคนให้มาเห็นด้วยหรือสนับสนุนเรา เราก็ต้องไม่ใช่ความรุนแรง ถึงจุดหนึ่งเมื่อผมต่อสู้ไปมาก ๆ ฆ่ากันไปมาก ๆ ผมก็มาหนึ่งคิดว่า แล้วเป้าหมายของเราอยู่ที่ไหน อยู่ที่จำนวนตัวเลขคนตาย หรืออยู่ที่การแยกตัวไปรวมกับประเทศไอร์แลนด์ เมื่อผมคิดได้ตั้งนี้แล้ว ก็เลยไปคุยกับพวกเดียวกันเองที่ใช้กำลัง ให้เปลี่ยนวิธี การคุยกันเพื่อให้เปลี่ยนวิธีนี้ต้องใช้พวกเดียวกันคุย ต้องให้มีการคุยภายในกันเอง ต้องช่วยกันประเมินและวิเคราะห์สถานการณ์ว่าวิธีการที่เราใช้มาในอดีตและที่จะใช้ต่อไปในอนาคตจะส่งผลกระทบต่อโฉมหน้าของความขัดแย้งอย่างไร และจะทำให้เราบรรลุเป้าหมายได้หรือไม่
- ถามว่าแล้วคนนอกจะช่วยอะไรได้ คนนอกช่วยได้มากในการเปิดพื้นที่ เปิดเวทีให้คนกลุ่มต่าง ๆ ได้มาเจอกัน ไม่ว่าจะเป็นคนกลุ่มเดียวกันเอง หรือคนจากฝ่ายตรงข้ามให้มาเจอกันมาคุยกัน คนนอกที่ไม่ใช่คู่ขัดแย้งโดยตรงจะทำหน้าที่คอยเชื่อมประสานให้คนได้มาเจอกัน คุยกัน อันนี้เป็นประโยชน์มาก
- คำถามที่ผมได้รับจากคนไทยบ่อยครั้งเกี่ยวกับจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ คำถามที่ว่าถ้าอยากจะคุย แล้วเราจะไปคุยกับใคร ด้วยเหตุที่กลุ่มผู้ก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ไม่ได้ปรากฏตัวชัดเจนเหมือนกับในกรณีของไออาร์เอ แต่ผมอยากจะทำบอกว่าไม่ยากเลย ขอแค่คุณมีความซื่อตรงจริงใจ มีเจตนาดี (Good will) ที่จะพูดคุยกับเขา ส่งสัญญาณออกไปให้ชัด แล้วคุณจะประหลาดใจว่าที่สุดแล้วเขาจะแสดงตัวออกมาให้คุณเห็นเอง

ข้อสังเกตบางประการจากการเรียนรู้กับ 4 วิทยากร

1. ความขัดแย้งที่ยืดเยื้อรุนแรงไม่ว่าจะเป็นกรณีของไอร์แลนด์เหนือ จังหวัดชายแดนภาคใต้ หรือแม้กระทั่งอาเจห์ของอินโดนีเซีย ต่างมีความคล้ายคลึงกันในแง่ของรากเหง้าความขัดแย้งที่มีมิติทางประวัติศาสตร์ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคนส่วนใหญ่และคนส่วนน้อยที่มีอัตลักษณ์แตกต่างกัน ในกรณีของไอร์แลนด์เหนือ คือ คนไอริชที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายคาทอลิกกับคนอังกฤษที่นับถือศาสนาคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ ส่วนกรณีของจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ คนไทยที่นับถือศาสนาพุทธ กับคนมลายูที่นับถือศาสนาอิสลาม หรือในกรณีของอาเจห์ คือ คนอาเจห์กับคนชวา แต่สิ่งที่ต้องทำความเข้าใจ

ชัดเจนคือ อัตลักษณ์ที่แตกต่างเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นทางเชื้อชาติหรือศาสนานั้น มิใช่สาเหตุที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง หากแต่ความรู้สึกของคนส่วนน้อยที่มองว่าตนเองได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมอันมีพื้นฐานมาจากความแตกต่างเหล่านั้นต่างหากที่นำมาซึ่งความขัดแย้ง ซึ่งความไม่เป็นธรรมดังกล่าวนี้ รวมถึงทั้งทางการเมือง สังคมวัฒนธรรม และเศรษฐกิจ เมื่อเป็นเช่นนี้ โจทย์สำคัญที่ตามมาคือ จะทำอย่างไรในการปรับความสัมพันธ์ทางสังคม การเมือง วัฒนธรรมระหว่างส่วนกลางที่เป็นคนส่วนใหญ่กับส่วนท้องถิ่นที่เป็นคนส่วนน้อยของประเทศให้ทั้งสองฝ่ายมีความพอใจที่จะอยู่ร่วมกันในประเทศเดียวกันได้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

2. ยุทธการทางทหารเป็นสิ่งจำเป็นในสถานการณ์ที่มีการปะทะกันระหว่างกองกำลังติดอาวุธ เพื่อควบคุมความรุนแรง จำกัดพื้นที่ปฏิบัติการของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบ และสร้างแรงกดดันทางจิตวิทยาว่ากองทัพมีแสนยานุภาพที่เหนือกว่าในระดับที่ทางกลุ่มไม่มีทางที่จะเอาชนะทางการทหารได้ แต่ในขณะเดียวกัน การใช้กำลังทหารของรัฐบาลก็ไม่สามารถแก้ไขที่รากเหง้าของความขัดแย้งได้ ไม่อาจปราบปรามกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบได้อย่างเด็ดขาด ซ้ำร้ายอาจจะก่อให้เกิดผลข้างเคียงที่ไปละเมิดสิทธิมนุษยชนอีก กล่าวอีกนัยหนึ่งคือรัฐบาลก็ไม่อาจจะเอาชนะกลุ่มก่อความไม่สงบด้วยวิธีการทางทหารได้เช่นเดียวกัน ซึ่งถึงที่สุดแล้ว ต่างฝ่ายต่างก็สูญเสียและเหนื่อยล้าจนเกิดความตระหนักว่าทั้งสองฝ่ายไม่อาจจะแก้ไขปัญหาได้หากไม่มีการพูดคุยเพื่อหาทางออกร่วมกัน แท้จริงแล้ว การพูดคุยกันไม่ได้แปลว่ามีใครแพ้ หากแต่เป็นความพยายามที่จะเป็นผู้ชนะ ต่างกันที่ด้วยสันติวิธีนี้ จะทำให้ทั้งสองฝ่ายต่างก็สามารถประกาศได้ว่าตนเองคือผู้ชนะ

3. ทั้งรัฐบาลอังกฤษและไออาร์เอต่างหันมาใช้สันติวิธี ไม่ใช่ด้วยเหตุผลทางศีลธรรมหลักการ (Principled) ว่าสันติวิธีเป็นเรื่องที่ควรใช้ มีคุณธรรม หากแต่ด้วยเหตุผลในทางปฏิบัติ (Pragmatic) ว่าความรุนแรงนั้นใช้ไม่ได้ผล ไม่สามารถนำมาซึ่งเป้าหมายที่ต้องการได้ ทางเลือกอื่นที่เป็นไปได้และน่าจะได้ผลกว่าจึงเป็นสันติวิธี ซึ่งข้อสรุปที่ได้ตรงนี้ก็ถือว่ามิให้นำหนักร่างอย่างมากมาย เนื่องจากเป็นข้อสรุปที่ได้จากการตกลงใจด้วยตัวเองของผู้ที่เคยใช้ความรุนแรง ผ่านประสบการณ์เชิงประจักษ์ที่ไม่ใช่การครุ่นคิดในเชิงทฤษฎีแล้วว่า ความรุนแรงนั้นไม่ได้ผล สันติวิธีต่างหากที่ใช้ได้จริง

4. การเริ่มพูดคุยเพื่อหาทางออกร่วมกันของคู่ขัดแย้งด้วยความจริงใจนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นหนึ่งของกระบวนการสันติภาพ คู่ขัดแย้งสามารถเริ่มต้นทำงานไปด้วยกันได้โดยไม่ต้องจำเป็นต้องรอให้มีความคิดเห็นตรงกันในทุกประเด็น ยังคงเห็นต่างกันได้ หรือแม้กระทั่งยังยึดมั่นในอุดมการณ์หรือความเชื่อของตนอยู่ก็ได้ แต่ขอเพียงมีความตั้งใจจริงที่จะสร้างสันติสุขในสังคม ซึ่งเป็นกรอบคิดพื้นฐานที่จะทำให้กระบวนการสันติภาพดำเนินไปได้ และก็ต้องระลึกอยู่เสมอด้วยว่าเมื่อเกิดกระบวนการสันติภาพขึ้นแล้ว นั้นนับเป็นเพียงจุดเริ่มต้นเท่านั้น เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ยาวนาน อาศัยเวลาและความอดทน สันติภาพไม่อาจสร้างได้ในวันสองวัน

5. การพูดคุยสันติภาพนี้ไม่ใช่เป็นการพูดเพื่อปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้เห็นต่างจากเรา หากแต่เป็นการฟังเพื่อทำความเข้าใจร่วมกันในการหาจุดลงตัว ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการเปิดพื้นที่ทางการเมืองที่ปลอดภัย ให้ความเห็นต่างสามารถแสดงออกได้ด้วยสันติวิธี ไม่ถูกปิดกั้นจนต้องแปลงเปลี่ยนเป็นความก้าวร้าวรุนแรง สิ่งที่ต้องคิดถึง คือ เราจะทำอย่างไรที่จะให้ทุก ๆ กลุ่มต่างมีพื้นที่

ปลอดภัยทางการเมือง และต้องเพิ่มพื้นที่ดังกล่าวให้มากกว่าพื้นที่ทางการทหาร เพื่อลด
แนวโน้มหรือเงื่อนไขของการใช้ความรุนแรง

6. ไม่เคยมีคำว่าสายเกินไปสำหรับการพูดคุย และการคุยอาจจะไม่จำเป็นต้องหยุดความ
รุนแรงก่อนแล้วค่อยคุยก็ได้ เนื่องจากในช่วงแรกนั้น ต่างฝ่ายต่างยังไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน จึงเป็น
ธรรมดาที่จะมองว่าต้องรักษาอำนาจต่อรองของตัวเองเอาไว้ ต่อเมื่อเริ่มไว้วางใจกันมากขึ้นแล้ว การหยุด
ความรุนแรงจึงอาจจะเกิดขึ้นได้โดยถือว่าเป็นอีกความก้าวหน้าหนึ่งที่เป็นรูปธรรมจากการพูดคุย

เมธัส อนุวัตรอุดม
สำนักสันติวิธีและธรรมาภิบาล สถาบันพระปกเกล้า